

Impossible Love in the Hiccup and the Lily of the Valley Novels and the Social Role of the Women

Özlem Küçük^{1,a,*}

¹ Department of Tourism Management, Faculty of Tourism, Kocaeli University, Kocaeli, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 26/11/2022

Accepted: 12/05/2023

ABSTRACT

Kerime Nadir is a writer who has a respected place in Turkish Literature, is known for her romance novels, and has deeply influenced Turkish society. So much so that her novels have not only been adapted into films but have been the subject of many academic studies and postgraduate theses. What is the reason for this achieved status in the Turkish Literature of Nadir? Thus Nadir is a contemporary interpreter of the traditional orientation of love affairs. The protagonists in her novels are generally both forbidden and in some cases impossible love figures, such as cousins, half-siblings, and close relatives, who have a kinship and/or age difference between them. The characters of the novels are usually wounded souls who seek true love and encounter many unexpected events on the thorny paths of life. Finally, they have realized that happiness is not in vanity but in simplicity, virtue, patience, sacrifice, and nobility. In Nadir's works, there is also a reference to the freedom of choice, that we can change our destiny if we want, instead of accepting the destiny drawn by society. In this study, a comparison between Nadir's novel The Hiccup and Honoré de Balzac's novel Le Lys dans la vallée will be made, The main characters in Hiccup of Nadir and Le Lys dans la vallée of Balzac have similar attitudes and behaviors being observed. At the same time, it has been revealed how these two women sacrifice themselves and could not make their own choices beyond traditions and social roles.

Keywords: True Love, Women, Virtue, Forbearance, Sacrifice, Freedom to Choice, Social Policy

Hıçkırık ve Vadideki Zambak Eserlerinde İmkânsız Aşk ve Kadının Toplumsal Rolü

Süreç

Geliş: 26/11/2022

Kabul: 12/05/2023

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Kerime Nadir, Türk Edebiyatında saygın bir yere sahip, aşk romanları ile tanınmış, Türk toplumunu derinden etkilemiş bir yazardır. Öyle ki, romanları sadece filmlere uyarlanmamış, birçok akademik çalışma ve lisansüstü tezinde konusu olmuştur. Nadir'in bu haklı ününün nedeni nedir? Zira Nadir, aşk ilişkisinin toplumsal normlarda iç dünyasını yansıtan geleneksel bir yönelimin çağdaş bir yorumcusudur. Diğer yandan Honoré de Balzac Fransız Devrimi'nin sonuna doğru dini ayinleriyle tanınan Fransa'nın Tours kentinde doğmuştur. Romanlarında yaşadığı toplumun örf ve adetlerini yoğun olarak işlemiş ve bugüne ışık tutmuştur. Nadir ise 1917'de İstanbul'da doğmuştur. Tıpkı Balzac gibi toplumsal dönüşüm ve değişimin kök saldığı benzersiz bir tarihi zamanda yaşamıştır. Balzac'ın Vadideki Zambak eseri romanı Félix'in sevgilisi Natalie'ye geçişini anlattığı bir mektuptan oluşurken, Hıçkırık ise benzer şekilde romanın ana karakteri Binbaşı Kenan'ın özel günlüğünden oluşmaktadır. Gerek Hıçkırık gerekse Vadideki Zambak romanlarındaki ana karakterler, aralarında mesafeler olan imkânsız aşk figürleridir ve hem Nalan hem de Henriette duygularını içine gömerek erdemli davranmış ve iffetlerini korumuştur. Bu çalışmada Nadir'in Hıçkırık ve Honoré de Balzac'ın Vadideki Zambak adlı eserlerinin iki kadın ana karakterleri aşk, erdem, iffet ve seçim özgürlüğü imkânı açısından içerik analizi yapılarak karşılaştırılmaktadır. Çalışmada, Hıçkırık romanındaki Nalan ile Vadideki Zambak'daki Henriette'in benzer kişilik yapıları ve davranış özellikleri izlenmiştir. Aynı zamanda bu iki kadının toplumsal rollerini gözeterek nasıl kendilerinden feragat ettikleri ve özgür seçim yapamadıkları ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gerçek Aşk, Kadın, Erdem, İffet, Fedakârlık, Seçim Özgürlüğü, Sosyal Politika

ozlem.kucuk@kocaeli.edu.tr

<https://orcid.org/000-0002-7717-2439>

How to Cite: Küçük, Ö., (2023) Impossible Love in the Hiccup and the Lily of the Valley Novels and the Social Role of the Women, CUJOSS, 47(1): 109-120

Giriş

Aşk, benzersiz bir duygudur. Hayatı anlamlı kılan, güzelleştiren ve derinleştiren. Ancak aşk ve acı birbirine

kardeşten öte müstesna bir duygu ile bağlı olan iki zıttıktır. Tıpkı neşe ve üzüntü gibi. Tersyüz animasyon filmi kahramanı 11 yaşındaki Riley, babasının işi nedeniyle çok sevdiği Minnesota'dan San Francisco'ya

göç etmek durumunda kalır. Gerek üst üste gelen talihsizlikler, gerekse yalnızlık hissi, duygu durumunda kargaşaya düşmesine neden olur. Riley, depresyona girmiştir ve duygularındaki uyumsuzluk ile başa çıkamamaktadır. Arka planda bu beş temel duygu (Neşe (Mutluluk), Üzüntü (Acı), Öfke, Korku ve Tiksinti) tekrar normale dönmek için büyük bir çaba içine girerler. Schopenhauer'a göre neşe bir yanılsamadır ve aldatıcıdır. Hele de bencillik üzerinden üretilen neşe, ahlaksızdır, acı çektirirken aynı zamanda hayal kırıklığına neden olur. Neşe ve üzüntü bu iki birbirine tezat duygu durumu hususunda Ters Yüz (Inside Out) filminde dikkat çekici bir kısım bulunmaktadır. Riley ile hayali arkadaşı Bing Bong arasında kurulmuş olan dostluğun en önemli sembollerinden biri olan roketin Riley'in hafızasından silinmesiyle tamamen unutulma ihtimali Bing Bong'u çok üzer (Luchte, 2009: 238: Youtube, 2016).

Neşe: "Üzülme, her şey düzelecek tamir ederiz. Ama merkeze dönmemiz gerekiyor. Tren istasyonu nerede?"

Bing Bong: "Oysa harika bir gezi planlamıştım."

Neşe: "Oyun oynayalım sen istasyonunun yerini göster. Hepimiz koşarak istasyona gidelim. Çok eğlenceli değil mi? Haydi Tren istasyonuna gidelim."

Araya üzüntü girer. Üzüntü: "Roketini atmalarına üzüldüm. Sevdiğin bir şeyi götürdüler. Artık yok. Sonsuza dek."

Neşe: "Üzüntü, moralini daha da bozma."

Bing Bong: "Riley'den bir tek o kalmıştı."

Üzüntü: "Onunla ne maceralar yaşamışsınızdır."

Bing Bong: "Ne diyorsun hepsi muhteşemdi. Bir keresinde zamanda geçmişe gittik o gün iki kere kahvaltı ettik."

Üzüntü: "Kim bilir ne maceralar yaşamışsınızdır."

Bing Bong: "Olmaz mı biz kardeş gibiydik"

Üzüntü: "Doğru, öyleydiniz" (FilmMakinesi, 2015).

Bing Bong Üzüntü'ye sarılarak hıçkırarak hıçkırarak ağlar. Az sonra şimdi iyiyim, haydi, tren istasyonuna gitmiyor muyuz diyerek istasyonun hangi yönde olduğunu gösterir. Neşe Üzüntü'ye bunu nasıl başardın diye sorduğunda, "o çok üzgündü ben de onu dinledim, der" Bing Bong'un ruh durumunu neden Neşe değil de Üzüntü düzeltmiştir? Zira Neşe, Bing Bong'un hislerini bir tarafa atarak, sadece yapılması gerekene odaklanmıştır. Gerçek duyguları bir kenara koyarak,

yaşadığımız sorunları çözmek imkânsızdır. Nitekim Üzüntü hem Bing Bong'un acısını paylaşmış hem de geçmişteki mutlu günleri ona hatırlatmıştır (FilmMakinesi, 2015).

Birçok esere konu olan, içinden geçilemez bir köprü gibi ayaklarımızı titreten, yaşamı yenileyen güzel bir duygudur, aşk. Aşkla gülen gözler. Aşkla seven gönüller. Aşkla titreyen bedenler. Dünyanın en romantik şairi ve oyun yazarı olarak addedilen Shakespeare'in aşkla ilgili sözleri popüler kültüre sızmıştır. Shakespeare, aşkın özünü sadece 14 satırda bu kadar net ve özlü bir şekilde yakalama yeteneği nedeniyle bu itibarı hak etmektedir. Sevgilisini güzel bir yaz gününe benzetirken, yaz günlerinin solup sonbahara dönüşmesine rağmen aşkının sonsuz olduğunu fark etmiştir. Shakespeare, soylulara ait saray aşkı ve alt sınıf karakterlere ait içgüdüsel aşkı, sosyal sınıfı ayırt etmek için de kullanır. Shakespeare daha gerçek ve elde edilebilir olarak sunduğu içgüdüsel aşkın yanında yer alır (Jamieson, 2021).

Gerçek aşk nedir, nasıl bir duygu durumudur ve nasıl anlaşılır? Nadir'in henüz çok gençken yazdığı ve 1938'de basılan "Hıçkırık" isimli romanı ilk kez 1953'te sinemaya uyarlanmıştır. Eserlerinin önemli bir bölümü sinema ve televizyona çekilen Nadir'in eski basım kitapları ise hala alıcı bulmaktadır. Nadir, eserlerinde yaş farkı, akrabalık, zengin fakir gibi dönemin imkânsız aşk figürlerini çokça kullanmıştır. Hıçkırık romanında Nalan, Kenan karakterinden büyüktür, kardeş gibi büyümüşler, kara sevdalarını belli etmemeye gayret göstermişlerdir. Nadir'in bir diğer sinemaya uyarlanan eseri Funda'nın isim öyküsü ise yazarın kendi ağzından anlattığı şekliyle İstinye'ye giden otobüsün camından Emirgan korusunda yolun ucundan yavaş yavaş tırmanan yaşlı bir teyzenin belini bükmüş kocaman bir Funda demetidir. Otobüs camından göz göze geldiği yaşlı teyze için gönüllü burkulan Kerime Nadir, kendine bir haksız özeleştirisi yapmış teyzenin yüzündeki acı kederin nedenini anlamaktan uzaklığının hayatın acı gerçeklerine uzak yetmişmiş olmasına bağlamıştır (Asiltürk, 2017: 135).

Nadir'in gerçek hayatla ilişkisi olmayan bir hayalperest olduğu ve toplumun gerçek yüzünden habersiz bir şekilde kendi iç dünyasını yansıtan romanlar yazdığı noktasındaki eleştiriler yersiz ve haksızdır. Keza yine imkânsız aşk konu edilmiş olan *Aşk Hasreti* isimli İstanbul civarında geçen hikâyede orman mühendisi olan Nihat'ın İstanbul'daki orman yangınları hususunda aktardığı bilgiler çok yerindedir. Nihat, orman köylüsüne bu kadar boş toprak dururken neden ormanın yakıldığını sorar. Köylü yangından sonra toprağın daha verimli olduğunu ve bu aldatıcı duruma köylünün itibar ettiğini anlatır. Sohbetinde, orman yangını sonrası toprak kaymalarına, kıraçlaşmaya dair de tespitler ve örnekler verilmiştir (Nadir, 1984).

Balzac'ın vadideki zambak eserinde Félix de Vandenesse yirmi yaşlarında ailesinden uzakta Paris'te

okumuş ailesinden umduğu sevgiyi bulamamış bir genç adamdır. Annesi ile gittiği bir baloda sarı bir zambağa benzettiği yirmili yaşların sonlarındaki Henriette görür görmez âşık olur. İki çocuğu olan Madam Mortsauf, güzel omuzları olan, küçük yaşta evlenmiş, çocuklarını çok seven, asil, fedakâr, erdemli ve iffetli bir kadındır. Félix, Madam de Mortsauf'ın kendisine olan gerçek duygularını, Henriette ölürken öğrenirken, Hıçkırık' da Nalan ise Kenan'a bir mektup bırakarak gerçek duygularını itiraf etmektedir (de Balzac, 2022).

Nadir'in yirmi yaşlarında henüz duyulmamış bir yazarken, tanınmasını ve talep görmesini sağlayan en önemli eseri *Hıçkırık* olmuştur. Hıçkırık romanı Tan gazetesinde dizi halinde yayımlanmaya başladığı dönemde Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali'den, Kiskanmak, Nahit Sırrı'dan olmak üzere pek çok eser Tan gazetesinde tefrika edilmektedir. Hıçkırık Tan gazetesinde dizi halinde yayımlanmaya başladığı ilk gün, Kerime Nadir tanıtılırken, daha önce hiç tanımadıkları Nadir'i okumaya başladıktan sonra bu *hisli edebî romanın kendilerini sürükleyeceği öyle ki, edebi bir eser okurken duydukları heyecanın dışına bile çıkaracağı ifade edilmiştir* (Yıldız, 2017: 152).

Honoré de Balzac'ın Vadideki Zambak isimli eseri ile Kerime Nadir'in Hıçkırık isimli eseri imkânsız aşk üzerine kurgulanmıştır. Tarihte önemli bir yere sahip olan, Katolik kilisesinin ciddi reformlara gitmesine, Cumhuriyetin kurulması ve mutlak monarşinin yıkılmasına neden olan Fransız Devrimi'nin sonuçlandığı bir zamanda doğmuştur, Honoré de Balzac. Kerime Nadir ise Birinci Dünya Savaşı sonlarına doğru, İstanbul'un işgalinden bir sene önce 1917'de İstanbul'da doğmuştur. Cumhuriyet'in kuruluşuna çocukluğu şahit olmuştur (Nadir, 1991; Pinel, 2022).

Bu makalede Hıçkırık ve Vadideki Zambak isimli romanların karşılaştırmalı içerik incelenmesi yapılarak her iki romanın kadın kahramanlarının toplumsal yapı içinde konumları, durumları özgür seçim şansları, kendi kaderini belirleyebilme imkânları değerlendirilerek, benzerlik ve farklılıklar sorgulanmıştır. Her iki romanın içerik analizi yapılırken, roman karakterleri arasındaki karşılıklı diyaloglar ve olaylar döngüsü incelenmiştir. Aynı zamanda Nadir'in Hıçkırık eserinde Balzac'ın Vadideki Zambak eserine bir öykünme olup olmadığı araştırılmıştır. Honoré de Balzac, *Le Lys dans la vallée*, Kerime Nadir ve Hıçkırık kelimeleri tek tek ve birlikte anahtar kelime olarak kullanılmış ve Sage, JSTOR, Cambridge, Springer, Ulakbim, Sobiad gibi veri tabanlarında taranmış ve yazarlar ile adı geçen eserleri üzerine yazılmış pek çok akademik çalışma bulunmuş ve incelenmiştir. İngilizce, Türkçe ve Fransızca pek çok akademik çalışmaya ulaşılmıştır. Honoré de Balzac ve Kerime Nadir'in yaşam öyküleri, kişilikleri ve amaçları incelenmiştir. İnceleme sonrası Hıçkırık ve Vadideki Zambak eserlerinin gerek kadın gerekse erkek kahramanların, tavırları, tepkileri, ruh halleri, bakış açıları ve sonlarının birbirine benzediği gözlemlenmiştir. Çalışma, her iki eser ve sahibi üzerine

yazılan birçok akademik makale, tez, araştırma, yorum ile Hıçkırık ve Vadideki Zambak eserlerinin içerik analizi yapılarak ve ulaşılan yazın ile ilişkilendirilerek gerçekleştirilmiştir. İlaveten Kerime Nadir'in Aşk Hasreti, Zambaklar Açarken, Romancının Dünyası eserleri kendi içinde karşılaştırılmıştır. Araştırma sonrası elde edilen bulgulardan en önemlisi ise Hıçkırık'ın Nalan'ı ile Vadideki Zambak'ın Henriette'nin toplumsal rolleri için aşklarını yaşayamamış, özgür olamamış, iki erdemli, asil, fedakâr ancak yaşamaya cesaret edemedikleri aşkları ile kızlarının evlenmesini salık veren iki bedbaht kadın olmalarıdır.

Kerime Nadir ve Romantizm: Honoré de Balzac ve Gerçekçilik

Kerime Nadir Azrak, derin bir hayal gücü ve sürükleyici bir kalemi olan, yazdıklarını okutan, sade üslubuyla fark yaratan, etkisi yadsınamaz sevilen bir yazardır. Yazmak ve okumak, Nadir'in küçük yaştan itibaren edindiği en önemli sosyal aktivitelerinden biridir, zira Nadir yazmadığı zaman hastalanmaktadır. 1917 doğumlu Nadir, 1935'de Saint Joseph Sörlers lisesini bitirmiş, üniversite eğitimi yerine özel dersler alarak kendini geliştirmiştir. Öyle ki Kerime Nadir kemal çalan, çok iyi araba kullanan, yağlı boya tablo yapan, fotoğraf çeken, solfej dersi alan ve birçok yeteneği olan entelektüel bir bireydir. Kısa süren iki evlilik yapmış, kalp neden sevmeyi hak eden sevmez diyerek bir özeleştiride bulunmuştur. İnternette az sayıda olan fotoğraflarının büyük bir kısmında masa başında poz vermiştir. Küçük yaşta şiirler ve kısa öyküler yazarak Türk edebiyatına adım atan Nadir, Saint Joseph lisesinden birincilikle mezun olmuş, çok iyi derece Fransızca öğrenmiştir Honoré De Balzac başta olmak üzere pek çok yazardan etkilenmiştir. Ünlü İngiliz Roman yazarı Jane Austen'de yazarın etkisi altında kaldığı yazarlar arasındadır (Sağlık, 2017: Gümüş, 2019).

Bununla birlikte, sosyal gelenekler farklı gökler altında çok önemli farklılıklar gösterir. Balzac'ın Kadınlar hakkındaki görüşü, tüm görüşleri gibi, özünde muhafazakârdır. Kadın mahlûkatların en mükemmeli, erkek ise zavallı bir mahlûk olduğu halde, kadın erkeğinin gölgesindedir çünkü içgüdüleri ve duyguları tarafından yönetilir ve açıkça erkeğe tabidir. Bekârlık durumu mükemmel topluma aykırıdır; doğanın bir canavarlığıdır; zira kadının görevinin bir erkeğin ailesinin annesi olmaktır, demektir Balzac (Aktaran: Gest, 1911).

Zira Balzac, 1799'da dini gelenekleriyle ünlü olan Tours'da doğmuştur (Gue'ard, 1925: 47). Nitekim Balzac'ın Vadideki Zambak romanında Félix de Vandenesse'nin kalbini ele geçiren ilk kadın Madame de Mortsauf'un fiziksel tasvirindeki Zambak çok önemli bir rol oynar. Bu çiçek motifine benzetilen kadın örnekleri edebiyat tarihinde o kadar fazladır ki, zambak bir klişe haline gelmiştir. Aynı zamanda zambak, Roma Katolik sembolizmini akla getirir, çünkü Jean Gaudon'un bize

hatırlattığı gibi, bu, Kutsal Bakire ile en sık ilişkilendirilen çiçektir (Comfort, 1998, s.31).

Aynı şekilde Nadir'in *Zambaklar Açarken* kitabında imkânsız ancak saf ve temiz bir aşk anlatılmaktadır. Zengin ve macera düşkünü bir kadın olan Mediha ile evli olan ünlü piyes yazarı Oğuz Albatros ve profesyonel ve çapkın bir futbolcu olan oğulları Mete'nin gizlice evlendiği güzeller güzeli Perran arasındaki ilişkileri anlatmaktadır. Mete'nin isteğiyle babası Oğuz Albatros (daha sonra öz babası olmadığı anlaşılır) gelini Perran Albatros'u babasından kalma malikânesine, oğlu Mete'nin isteğiyle otelden alarak bir yakışsız olay sonrası getirir. Oğuz Albatros eşi Mediha Hanım ile ayrı yaşamaktadır ve boşanmak üzeredir. Perran çiftlikte geçen zamanla birlikte kendini Oğuz Albatros'a sevdiren ve arkadaşı olurlar. Birlikte, eğlenir, sohbet eder, güler ve zaman geçirirler. Bu iki insan, içlerine sinmiş olan yalnızlıklarından kurtulmuş, güvenli, sıcak ve samimi bir dostluk ve sevgiyi birbirinde bulmuşlardır. Bu durum Oğuz'un arkadaşı Sabir'in (daha sonra Mete'nin gerçek babası olduğu anlaşılacak) ve Oğuz'un halası olan Tomris'in dikkatinden kaçmaz. Mete'nin annesini çok sevdiğini söyleyen Perran, kayınpederine şöyle demektedir: "Ben başkalarının mutluluğu için canını vermekten çekinmeyen küçük gelinizim, ne olur Mediha Hanım ile barışın." Oğuz gelinini o en çok sevdiği beyaz zambak tepesine götürür ve şöyle der: "İlk defa dedem diktirmiş bu zambakları bu tepeye. Zambak gibi beyaz, güzeller güzeli bir kızı sevmiş gençliğinde. Zavallı kızcağızda çok yaşamamış garip bir hastalığı varmış. Renklerden en çok beyazı, çiçeklerden de Zambağı severmiş. Dedem onun hatırasını yaşanmak için burayı yapmış" (Nadir, 1980).

Romanda Perran, Mete ile tartıştığı ve ayrı kaldığı bir dönemde Oğuz onu zambakların açtığı tepede bulur. Tekrar işine dönen Perran defilede beyaz zambak isimli bir gelinliği takdim ederken, tepedeki tarlanın aklına geldiğini ve kendini burada bulduğunu söyler. Oğuz ise Perran'dan Mete ile yollarını ayırmamasını ister ve şöyle der: "*Birbirinden kopmuş üç ayrı insanı birleştiren asil bir tavrın var. Kaçamazsın bizden, kaçmamalısın bizden.*" Perran ise şöyle cevap verir: "Niçin biraz bencil olmuyoruz niçin temiz düşüncelerine onları da alet ediyorsun, biraz benim gibi açık seçik ol, kendin ol. Yine Perran'ın Mete'den kaçtığı onun çapkınlıklarına ve hoyratlıklarına dayanmadığı zamanların birinde kayınpederi Oğuz Albatros onu bulur ve eve götürürken yolda benzin biter. Geceyi arabada geçirirler. Günün sabahında Perran, Oğuz'a ne zaman bana bakmaktan bıcağın der. Oğuz ise şöyle cevap verir: "Keşke bir başkası seni her anlamda sevmeye yetkisi olan birisi, yanında olsaydı." Perran "Mete mi" diye cevap verir. "Her şey değişirdi o zaman, Mete'nin yanında kendimi böyle güvende hissetmezdim, onun benden istediği şeyler bambaşka, gerçek sevgiyi bilmesini ne kadar çok isterdim" (Nadir, 1980).

Balzac, bir gerçekçi kurgu yaratıcısı olarak edebiyat tarihinde üstün bir yere sahiptir. Psikolojik ya

da resmedilmeye değer bir tür gerçekçilik, edebiyatın başlangıcından beri, ondan önce de vardır. Yine de *İnsan Komedyası* ile yeni bir formül geliştirilmiştir. Mutlak, çağdaş bir ortamda karakterlerin zaman içinde analizi; varlığın maddi yönünün, özellikle de paranın önemini tam olarak tanınması; hayatın kendisi kadar geniş olan romanın her şeyi içine alan kapsamı; hakikate güzelliğe verileden daha açık tercih: tüm bu unsurlar hiçbir zaman tek bir yazarın eserlerinde bir araya getirilmemiştir (Gue'ard, 1925, s. 109).

Bu gerçekçilik romanın ana kahramanı Henriette'in yaşamında mevcuttur. Henriette evli, çocukları var; arzusunun yoğunluğu ne olursa olsun, kocasına ihanet edemez ve zina yapamaz, Félix ile ilişkisi iffetli kalmalıdır. İlahi aşka giden yol olarak insan sevgisi de onun gibi olmalıdır: mutlak, saf, ideal, lekesiz. Bir dünyevi varlığa, kendisi için bağlanmak caiz değildir; özü gereği dokunulmaz olan meleği sevmek gerekir. Esasen bu durum bedensel arzularının zihin lehine bastırılmasıdır (Brix, 2000, s. 59).

Nitekim Tanrı'nın gözünde önemli olanın Henriette de Mortsauf'un bu kadar uzun süre ve sürekli olarak katlandığı keskin acılarken - kötü bir evliliği olan bir kadından, kırılğan çocukları olan bir anneden, mutluluğunu inkâr eden ve nihayetinde inancını ve umudunu kaybettikten sonra hayatını kaybeden bir kadın ortaya çıkmıştır (Michel, 2004, s.533).

Kerime Nadir Azrak ve Aşkın Gizemi

Nadir'in 1981'de ilk kez basılan ve 2019'da yeniden basılan *Romancının Dünyası* isimli anı kitabı kendisi hakkında önemli bir rehberdir. Nadir'e göre yazmak, özünde var olan kendiliğinden gelen bir yetenektir. Nitekim *Romancının Dünyası* isimli anı kitabında hiç beklenmedik bir anda kendisine ilham geldiğini, yazarken hiç zorlanmadığını ve konu sıkıntısı çekmediğini anlatmaktadır. Belli amaçlara yönelik olarak yazan ve neden niçin ve nasıl yazdıklarını açıklama gereği duyan yazarlar, Nadir'e göre sanatçı olamaz. Zira Nadir, kendi üslubu ve ruhuyla başka ruhlarla bağlantı kuran kişinin sanatçı olduğu kanaatindedir. Yaklaşık otuz eseri sinema filmine uyarlanan yazarın, Son Hıçkırık eseri Cumhuriyet gazetesi tarafından tefrika şeklinde yayımlanmış ve dönemin en yüksek ücreti sanatçıya ödenmiştir. Sinemaya uyarlanan romanın aynı isimli şarkısı da popüler olmuş ve pek çok kez farklı ses sanatçıları tarafından yorumlanmıştır. Kısa yaşamında yaklaşık kırk adet roman yazan, romanlarının bazıları yabancı dile uyarlanan, öyküleri ve şiirleri olan Nadir neden hiç ödül almamıştır? *Romancının Dünyası* isimli anı kitabında hayatı boyunca herhangi bir edebiyat yarışmasına katılmadığını, hiçbir eserine ödül verilmediği, hatta Hıçkırık isimli eserinin sinemaya uyarlanması sonrası Celal Bayar tarafından film ekibine verilen kutlama yemeğine davet bile edilmediğini, ancak esas olanın kendisini kuşaklar boyunca okuyan kitleler olacağını ifade etmiştir (Nadir, 1981).

Kerime Nadir, Cumhuriyet'in kuruluşuna şahitlik eden çocukluğundan itibaren iyi bir eğitim alan başarılı gençlik dönemi ile modern hayatın imkânlarına kavuşmuş ancak erkek dünyasında türlü zorluklar çekmiş bir yazardır. Osmanlı'dan miras kalan bazı geleneklerle kurulan Cumhuriyet, kadını birey olarak tanımlamış, kendi kararını verebilen, eşini seçebilen, eşinin rızasına bağlı olmaksızın çalışabilen, seçme seçilme hakkına sahip olan, modern hayata katılabilen bir pozisyona getirmiştir. Sancar'ın *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar* isimli kitabında, Cumhuriyetin kuruluşuyla kökenlerine özgü bir şekilde Türk kadının, eşine bağlı, sadık, iradeli, fedakâr, hoşgörülü ve aşırılıklardan kaçınan bir rolde olması gerektiği yönünde bir iradenin pekiştiğini ifade etmiştir (Sancar, 2012).

Nadir'in 1940 yılında taşındığı ve eserlerinin önemli bir bölümünü yazdığı Maçka Palas'ında bir dönemin şairleri, yazarları, politikacıları, sanatçılarından oluşan elit bir cemiyet yaşamıştır. Günümüzde Park-Hyatt-İstanbul-Maçka-Palas butik oteline dönüşen Maçka Palas, bir İtalyan ticaret adamı olan Vincenzo Caivano tarafından İstanbul'da yaşayan tanınmış İtalyan mimar Giulio Mongeri'ye tasarımı yaptırılarak inşa edilmiştir. Dönemin tanınmış yapılarından olan Maçka Palas, teras katıyla birlikte sekiz kattan oluşan altmış sekiz dairesi geniş bir yapıydı. Nitekim o zamanlar ülkenin en büyük şairi olarak atfedilen Makber'in yazarı Abdülhak Hamit Tarhan, Celal Bayar'ın oğlu Turgut Bayar gibi pek çok isimle birlikte, İtalyan ve Rus birçok ünlü sima, Maçka Palas'ında oturmuştur. Böylelikle İstiklal Marşımızın şairi Zeki Üngör, *Aşkı-Memnu* kitabının yazarı Halid Ziya Uşaklıgil de Maçka Palas'ı ziyaret ederken, hep birlikte çaylar içilmiş sohbetler edilmiştir (Gümüş, 2019, s.11: Hürriyet, 1999).

Balzac ve Acı Gerçekler

Honoré de Balzac, 19. yüzyıl Fransız yazarıdır. Ailesinin isteğiyle tıpkı Bohemya'lı ünlü yazar Franz Kafka gibi hukuk alanında eğitim almış ve faydasını görmüştür. Kafka'nın babası Hermann, dini geleneklere göre kesim yapan bir kasap ve orta sınıf mensubuydu. Benzer şekilde Balzac'da dini gelenekleriyle meşhur Tours'da büyümüş, orta sınıf bir ailenin çocuğudur. Balzac'ın tüm ticari girişimleri, onu borçlu bırakan başarısızlıklardır: hayatını, sahte kimlikler alarak ve sık sık ikametgâhını değiştirerek icra memurlarından kaçmaya çalışarak geçirmiştir. Aynı zamanda çalışmalarını çok yoğun bir tempoda, özellikle geceleri aşırı kahve tüketerek yazdığından bu durum hiç şüphesiz kalbini zayıflatmış ve 1850'de kalp krizi geçirerek ölmüştür (Pinel, 2022).

Balzac, ezici ve sürekli biriken borçları nedeniyle, 1840'ın sonlarına doğru, Seavr'daki evi Les Jardies'ten vazgeçmek ve onu satmak zorunda kalmıştı. Daha sonra Passy köyüne yerleşmiştir. Hayatının hiçbir döneminde maddi yükümlülükler Les Jardies'deki bu son günlerinde olduğu kadar baskıcı olmamıştı ve alacaklılar hiçbir

dönemde bu kadar ısrarcı olmamıştı. Gizliliği korumak için tüm postalarını bahçıvanı Louis Brouet'ye göndererek, arkadaşlarından olabildiğince uzak durmuştur. 1847 kışına kadar hizmetinde kalan otuz sekiz yaşındaki Madame Louise Breugniol, Balzac'ın mektuplarının da anlattığı üzere güvendiği ve sık sık tavsiyesini aldığı sağlam bir yapıya ve iyi bir sağduyuya sahip, dikkatli bir Morvandaise ev kadını gibi görünmektedir (Hastings, 1916, s.67).

Fransız yazar ve düşünür Émile Zola'ya göre realizm, "Yaşanan dönemin toplumsal ortamının tam, eksiksiz ve içten bir şekilde yeniden üretimidir." 19. Yüzyılın Fransa'sında toplumsal gerçekliği tüm çıplaklığı ile ele alan Gustave Flaubert'in 1856'da yayınlanan *Madame Bovary* isimli eseri, temsilin, gerçeğin ve sosyo-tarihsel yaklaşımın kesinliği, eksiksizliği veya evrenselliğini bize sunmaktadır. Balzac ve Flaubert'in pratiğinden hareketle, artık gerçekçiliğin geçerli bir tanımına ulaşabiliriz: Büyük ölçüde somut şekilde bakıldığında gerçekliği mümkün olduğu kadar yakın bir gerçeklik izlenimi üreterek gerçekliği temsil etme sanattır, diyebiliriz (Dargan, 1918).

Honore De Balzac'ın ünlü eseri *Vadideki Zambak* 1935'te yayımlandığında, birçok olumsuz eleştiri almıştır. 1836 yazında Balzac, Madame Hanska'ya *Vadideki Zambak* isimli eserinin gazeteciler tarafından neredeyse tabuta konduğu ve halkın romandan nefret ettiğini yazmıştır. Oysaki roman daha sonra en ünlü aşk romanları arasına girer. Ancak Balzac, bir sürü eser bıraktığı kısa ömründe borç yükü içinde kıvrılır. Romanda Félix'in mektup yazarak eski aşkları Heriette ve lady Dudley'i anlattığı ve içini döktüğü sevgilisi Natalie ise bu aşkları imkânsız ve mantıksız bulmuştur (Heathcote, 1979).

Vadideki Zambak ve Hıçkırık: Henriette ve Nalan'ın Kuşatılmış Hayatı

Félix, Henriette ile ilk kez Tours'da Angoulême Dükü'ne verilen baloda tanıştı. Genç adam partiden sıkılmış bir köşede boş boş dururken, görünüşe göre onu çocuk sanmış olan Madam de Mortsauf yanına geldi. Bu genç kadına karşı hissettiği ilk duygu, ondan yayılan ve anlatıcının "Şark Şiir'ini" karşılaştırdığı parfümden kaynaklanır. "Doğu şiirinin o zamandan beri orada parladığı gibi ruhumda parlayan bir kadın parfümünün kokusunu hemen aldım." Roman boyunca saflığı, maneviyatı ve kutsallığı simgeleyen Henriette, böylece Doğu ile temasa geçer. Parfüm sadece duysal bir fenomen değil, aynı zamanda metafor (parfüm "parladı") aracılığıyla manevi bir fenomendir (Mazaheri, 1998).

Balzac'ın *Vadideki Zambak* eserindeki erkek kahraman Félix de Vandenesse yirmi yaşlarında ailesinden uzakta Paris'te okumuş ailesinden umduğu sevgiyi bulamamış bir genç adamdır. Annesi ile gittiği bir baloda yanına oturan Madam de Mortsauf'ı görür görmez büyülenir ve kimsenin görmediğine emin olduğu bir anda omuzlarından öper. İki çocuğu olan

Madam de Mortsau, çocuk yaşta evlenmiş, büyüleyici bir yüzü, parlak teni, geniş omuzları ve altın sesi olan, asil bir aileden gelen bilgili görgülü çekici bir kadındır. Madam de Mortsau evlidir ve biri erkek biri kız iki çocuğu vardır. Her ne kadar evlenmesi kendi kararı olsa da, yaşadığı talihsizliklerde evlilik kararını almasında etkilidir. Félix'in aşkına karşılık veremeyen Madam de Mortsau, onu teyzesi gibi sevmesi ve teyzesinin söylediği gibi kendisine Henriette demesini ister. Félix Henriette'de sadece bir aşığın değil, anne, abla, dost sevgisini de bulur. Zira dışlanmış bir çocukluk yaşamıştır. Henriette'de benzer şekilde anne sevgisi görmemiştir, erkek doğmadığı için suçlanmış birisidir. Félix çocukluğunu anlatırken bir sütnine tarafından anne baba ilgisinden yoksun şekilde büyütüldüğünü, Paris'te ki okul hayatının sanki bir mahpus hayatı olduğunu Tours'a döndüğünde annesinin yüzünün yabancılaşmış olduğunu söylemektedir. Félix, annesini hayatta sadece yerine getirilmesi gereken görevleri yapan soğuk bir kadın olarak tanımlamaktadır. Kendisinden bu denli uzak olan annesi abisi Charles'a büyük bir hürmet beslemektedir. Annesi, Félix'e "20 yaşını doldurduğunuz halde hala büyümemişsiniz," demektedir. Félix, annesinin Paris'te ne öğrendiniz sözüne karşın "düşünmeyi ve özlemeyi" demektedir. Félix sevgisiz, ilgisiz ve uzakta büyütülmüş, gökyüzündeki en parlak yıldızı arayan bir hayalperesttir (de Balzac, 2022).

Nitekim Henriette Félix'e "Siz de bu kadar acı çektiğiniz halde, o korkunç kolejlerde öğrenemediğiniz ancak biz kadınların size verebileceği hayat bilgileri ile güçlendirilmesi gereken bir küçük adam değil misiniz, demektedir (de Balzac, 2022: 124). Gustave Flaubert'in Madame Bovary eserindeki Emma Bovary karakterine hayli benzeyen Félix tıpkı onun gibi aşk peşinde ve cesur bir hayalperesttir. Ancak bu iki kitaptaki karakterlerden Madam Bovary, aşığı sıkıldığında ve gerçeklerle yüzleştğinde acıya dayanamayıp intihar ederken, Félix, Henriette'in ıstıraptan ölümü sonrası keder içinde Paris'e dönmüş lady Dudley'in evine kendisini ayaklarının götürdüğünü söylerken Arabel'in kendisini soğuk karşılmasına içerlemiştir. Biri muhafazakâr diğeri ise asri iki kadın arasında kalan ve her ikisini de üzen Félix, Henriette'in ölümü sonrası Paris'te kontes Nathalie de Manerville âşık olmuştur. Nathalie ise ne Henriette'in üstün meziyetleri ve erdemleri ile ne de lady Dudley'in özgür ruhu, dizginlemediği arzuları ve yetenekleri ile baş edemeyeceğini ve kendisiyle dost kalmak istediğini bir mektupla Félix'e bildirmiştir (de Balzac, 2022; Flaubert, 2015).

Tours'da Angoulême Dükü'ne verilen baloya babası ve abisinin yokluğu nedeniyle annesinin refakati ile katılabilen Félix, adını bile bilmediği ve bir sarızambağa benzettiği gizemli kadını tekrar görmeyi çok arzulamaktadır. Félix, hassas bir sağlığı olan zayıf bir genç adamdır. Balodan sonra hastalandığı için annesi onu Mösyö de Chessel isimli komşusuna temiz hava alması için göndermiştir. Félix neredeyse tüm vadiyi

dolaşır ve sonunda Clochegourde'a yaklaşan yolda Madam de Mortsau'un ailesinden kalan şatosunu bulur. Madam Mortsau Félix'i ve Mösyö de Chessel'i yemeğe davet eder. Bu görüşmeden sonra Félix türlü bahanelerde sıklıkla Mortsau'lara gitmeye başlar. Félix çocukluğundan beri seyrine doyamadığı parlak yıldızını bulmuş ve içi sevinçle dolmuştur. Ancak bu geliş gidişler sırasında Félix, Mösyö de Mortsau'ın ufak tefek nedenlerle (örneğin bir tavla maçını kaybetmek, çocukların sağlıklarını bahane etmek gibi) nasıl öfke nöbetine tutulduğunu eline geçeni fırlattığını, küfrettiğini, kendinden geçtiğini görmüştür. Tüm bunlara rağmen Henriette, Mösyö de Mortsau için hiçbir kötü söz söylemez, hatta hastalanmasaydı vatani için şerefli bir asker olurdu der, onun buhranlarına katlanmayı kendi vazifesi sayar. Eşinin bu sinir buhranları için Henriette, Félix'e gençliğinde yaşadıklarından dolayı gelişmiş olan çok seyrek yaşanan bir durum olarak bahseder ve eşinin davranışını her durumda normalleştirmeye çalışır. Zaten bu durum Mortsau'ların insanlarla fazlaca görüşmemelerinin nedenidir (de Balzac, 2022: 223-224).

Félix yalnız kaldıkları bir gün aşkını Henriette'e haykırır. Henriette Félix'in aşkını kabul etmez. "Gönülümün analıkla dolu olduğunu unutmayınız, evliliğimi zorla değil isteyerek gerçekleştirdim", der. Félix ise, "bağışlayın beni erkeğim ve kusurluyum. Bir tek mutluluğum için sonsuzluğu veririm" derken Henriette, "kendi mutluluğum için bu deli ihtiyarı terk edemem. İki çocuğum bu deli adımın yönetimi altında en fazla üç ay yaşayabilir" (De Balzac, 2022).

Toplumsal ilişkinin bir ürünü olarak erkeklik, kadının karşısında yer alan modern iktidar biçiminin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyet temelli olan ve hem kadınların hem de hemcinslerinin önüne geçen, takdir görmüş ve üstünlük sağlamaya yönelik bir olgudur. Nitekim kadının sömürülmesine, kendi kararını vermesinin engellenmesine yönelik olarak konumlandırılan bu kavram bir hayalet olarak karşımıza çıkmaktadır (Saraçgil, 2005). Bu nedenle Félix, Henriette'i aldatmasının nedeni olarak ben erkeğin, kusurluyum, bir anlık zevkim için dünyayı yakarım, demektedir.

Beauvoir'in özgür ve bağımsız seçime yaptığı vurgu, diğer varoluşçularla paylaştığı bir olgudur ve genellikle felsefi geleneğin merkezinde yer almaktadır. Özgürlük, kişinin hem kendini hem de başkalarını feda etmeye hazır olduğu ahlaki bir ilke, siyasi bir fikir veya din gibi sabit ve istikrarlı bir şeyle takas edilebilir bir durumken, yaratıcı insan beyni, özgürlüğü tamamen kendini içine çekebileceği parlak bir projeye değiştirebilirken tutkulu insan, özgürlüğü, yerine kendini kaybedebileceği bir aşk ya da tutkuyu koymaktadır. Kendini özgürlüğe bu şekilde adanmış bir kişi, özgürlüğün ahlaki sorumluluğunu kendi başına üstlenmiştir. Başkalarını bastırmayı ve incitmeyi seçen kişi ise, özgürlüğü etik bir şekilde kullanmıyor, demektir (Beauvoir, 2019).

Feminist bakış açısı, kadının evlilikte kendini gerçekleştirilmesinin zorlukları üzerine dururken, kadını ev hizmetlerini gören bir makineye veya bir üreme birimine dönüştürebileceğini söylemektedir. Gui (2022) tarafından yapılan bir araştırma Pekin’de yerleşmiş ve çalışan beyaz yakalı hiç evlenmemiş 30 Çinli profesyonel kadınla görüşmeler yoluyla, bu kadınların evlilikle ilgili karşılaştıkları ebeveyn baskısını, baskıya tepkilerini ve kendi evlilik ve romantik ilişkiler algılarını araştırmıştır. Elde edilen sonuçlar, kalıcı geleneksel cinsiyet rolü nedeniyle, 20’li yaşların sonlarında ve sonrasında bekâr kalan Çinli kadınların, evlenmeleri için hâlâ önemli ebeveyn baskısıyla karşı karşıya kaldığı ve olumsuz toplumsal söylemin öznesi oldukları yönündedir (Gui, 2022).

Henriette, ben olmasam bu üç çocuk nasıl yaşar diyerek ekler. Üç çocuk derken kızı Madeleine, oğlu Jacques ve eşi Mösyö de Mortsauf kastetmektedir. Erkekler hayatlarını kendileri yaparlar oysa bizim ömrümüz sonsuza kadar belirlenmiştir. Kadın bu ağır zincire erdemini ta kendisi olan altın bir zincirle bağlıdır ve hiçbir güç bunu kıramaz, diyen Henriette, yaşadığı toplumun ve hayatın gerçeklerini bilen bir kadındır ve Félix’in sadece dostluğunu kabul eder. Ona güvenir sırlarını paylaşır. Ancak duygularını bastırın, içgüdüleri ile değil akılla hareket etmeye çalışan Henriette aşkın pençesine düşmüş ve ıstırap içindedir. Félix’e karşı gerçek duygularını sadece rahibe açar. Henriette, Félix’i ne kadar sevdiğini anlatır onu gördüğünden beri hayatının bir ıstırapa döndüğünü ancak görevinde kusur etmemek için daha titiz davrandığını söyler. Rahip Henriette’in masumluğuna inanmaktadır ancak diğer yandan çevrenizdekilerde sizden kuşkulanamamalı diyerek uyarmıştır. Olayın geçtiği Tours aynı zamanda Balzac’ın doğduğu yerdir ve dini ayinleri ile ünlüdür. Dinin toplumsal ilişkilerde yol gösterici olduğu bir hayli muhafazakâr bir yerdir burası. Bu nedenle Henriette, teslimiyet, boyun eğme ve zorluklara katlanma duyguları içindedir. Henriette, onun benim yanımda kalmasını benim de günahsız kalmamı sağlayın diyerek rahibe yalvarır. Rahip, Henriette’e ona bir gün kızınızı vermeyi kararlaştırmak suretiyle kendisini oğlunuz gibi sevebilirsiniz kızım, der. Ancak Félix, Madeleine ile evlenmeyi kabul etmeyeceğini Henriette söylemiş, böyle bir şey mümkün değil demiş olsa da, Henriette’in ölümü sonrası taraçada gezen Madeleine gördüğünde heyecandan kalbi yerinden çıkar gibi olmuş olan genç adam, Madeleine’nin size bağlanmaktansa kendimi Indre nehrine atarım bir daha Clochegourde’a gelmeyin sözlerini duyduktan sonra Paris’e gitmeye karar verir (de Balzac, 2022).

Félix’in gözüyle Tours’da gördüğü Henriette, Paris’de gördüğü tüm kadınlardan daha güzel alımlı ve zekidir. Ancak cemiyette daha ön plana çıkabilecekken, şölenlere, partilere katılabilecekken mütevazı bir hayat yaşamayı tercih etmiştir. Henriette, esasen bir realisttir. Félix’le sohbet ederken sarf ettiği sözler bunun kanıtı gibidir. Bunlar arasında “Aşkla dolu bir hayat dünyasal

çarkın içinde mümkün değildir. Gerçek hayat acı bir serüvenden ibarettir.” “Tanrı bana yardım etmek ve beni eşsiz bir dostlukla korumak mı istiyor,” sözleri anlamlıdır. Félix’den kendisini pek çok sevilen bir kız kardeş gibi sevmesini istemektedir. Diğer yandan Mösyö de Mortsauf, Madam de Mortsauf’un erdemli, asil ve fedakâr kişiliğinden hiç de memnun değildir. Mösyö de Mortsauf, Henriette’den yaşça büyüktür ve kuruntulu birisidir, kendisinin ölmek üzere zavallı biri olduğuna inanır ve her vesile de bunu söyler. Sürekli kendine acır. Mösyö de Mortsauf Henriette’e Blach demektedir. Félix ile bir konuşmasında şöyle demektedir: “Blanch bir melektir. Ama beni anlamayan bir melek. Çektiğim acılarının hiçbirini bilmiyor. Kendisinden daha az erdemli bir kadın çektiğim acıları hafifletmek için çeşitli çareler bulabilir ancak Blach çocuk kadar toydur. Beni anlayamaz” (de Balzac, 2022).

Félix’in şahit olduğu ve Henriette’i daha yüce bir aşkla sevmesine yol açan aşağıdaki olay, esasen Henriette’in erdemli davranışlarını ve iffetini korumak üzere uğraşlarını Mösyö De Moutsauf’ın nasıl görmezden geldiği ve onu üzdüğünü göstermektedir.

Mösyö Mortsauf: “Hiçbir zaman evlenmeyiniz Félix, kadın şeytandan esinlenir. Yeryüzünde kötülük denen şey olmasaydı kadınların en uysalı bunu icat ederdi.”

Madam de Mortsauf: Mösyö,

Mösyö Mortsauf: “Evet Madam, siz benim celladımsınız.” “Sözlerime karşı konulmasından hoşlanmam hem nasıl karşı koyarsınız kadınlık görevini bile yerine getirmek istemiyorsunuz, beni her türlü mutluluktan alıkoyuyorsunuz.”

Madam de Mortsauf: Mösyö, yalvarırım (de Balzac, 2022).

Oysaki Mösyö de Mortsauf Henriette’i çocuklarından ve etrafındaki her şeyden kıskanmakta, hastalığını bahane ederek sürekli karısını azarlamakta, zaman zaman sözlü, zaman zaman fiziksel psikolojik şiddet uygulamaktadır. Mösyö Mortsauf’ın Félix’i evden uzaklaştırmaması ve onu bir dost olarak görmesinin çeşitli nedenleri vardır. Bu sebepler arasında Félix’in zengin, saygıdeğer bir aileden gelen birisi olması, sakın ve olgun kişiliği ile karısının dindar ve iffetli biri olması vardır. Henriette’in ölümüne doğru doktorunun kendisine karısının ıstıraptan öldüğünü söylemesi üzerine çok şaşırması, karısını mutlu ve huzurlu olduğunu, çocukların sağlık problemlerinin düzeldiğini ve neyi dert ettiğini anlamadığını söylemesi bundandır (de Balzac, 2022: 155).

“Çok acı çekenler, çok yaşamış olanlardır. Bir köşede gizlenmiş olanlar dünyayı daha iyi yargılayanlardır,” diyen Henriette’in hastalığının başlangıç noktası Félix’in Paris’e çalışmak üzere gitmesi olmuştur. Félix, Fransa’da istikrarsızlığın sona ermesi ile Paris’e çalışmak üzere dönmekte tereddüt eder. Henriette kendisini ikna eder. Henriette, “Sizden birçok

şeyler uman ailenizin yüz karası mı olmak istiyorsunuz? Bu fedakârlığınız ücreti tamiri kabul olmayan bir düşüştür. Toplumunu olduğu gibi kabul etmek zorundasınız, hayatta suçlar işlemeyiniz dostum, bu kadar iyi oluşunuzun size her zaman zararı dokunacaktır. Köşeme şekilmiş olarak sizin başarılarınızı görmek isterim,” demektedir. Diğer taraftan Félix, Henriette size hayatımı vermek isterdim derken Henriette, beni teyzemin sevdiği gibi sevmeniz yeterlidir, demektedir. Henriette, Félix’e mektuplar aracılığıyla tavsiyeler vererek yükselmesi için yardımcı olmuştur. Félix Henriette’in aşkını sadık kalarak bir rahip gibi yaşar ve yükselirken, İngiliz soylusu lady Dudley’in dikkatini çeker. Lady Dudley’in isteği üzerine annesi kendisini Félix’le tanıştıtır. Lady Arabelle (Dudley) ilgisine tepkisiz kalamayan Félix, lady Dudley ile bir ilişki yaşamaya başlar. Paris’te yaşayan annesinden aldığı bir mektupta Félix’in aşkını öğrenen Henriette, büyük bir üzüntü içine düşer. Lady Dudley, İngiltere’nin en zengin kadınıdır. Lord Dudley’le evliliğinden dolayı zengin olmuştur. Félix, Kralın başkâtibi olmuştur. Kral Félix’i altı ay süreliğine Clochegourde’a gönderir. Henriette büyük bir kıskançlığın girdabındadır. Ancak duygularını dizginler hatta atınızda sevgilinizde İngiliz ne kadar zevklisiniz demektedir. Ancak Félix iki kadın arasında kalmıştır. Nitekim Félix’in Henriette söylediği aşağıdaki sözler, gerçek duygularıdır ancak zavallı Henriette zarar vermektedir (de Balzac, 2022: 140-146).

“Sizinle birlikte soluk almanın ne müstesna bir mutluluk olduğunu da kavradım. Siz benim dinim ışığım siz benim her şeyim olacaksınız Benim dalı üstünde el sürülmemiş ve daima dik duran, her zaman beyaz mağrur, güzel kokulu yalnız zambağım. ”Bana bir kez daha eskisi gibi bak hiçbir kadın senin bana verdiğini veremez.” “Bağışlayın beni erkeğim ve kusurluyum. Bir tek mutluluğum için sonsuzluğu veririm.”

Ancak Henriette, acı içinde kıvrınmaktadır. Belki de kadınlardan uzak durması için her vesilede tembilediği Félix’in böyle bir yola sapacağına inanmamış, yâda Félix’i başka biriyle paylaşma ihtimalini hiç düşünmemiştir. Esasen Henriette, Félix’e güvenmiştir. Balzac, tüm romanı Félix’in gözünden ve onun duyguları üzerinden kaleme aldığından bunu bilemiyoruz. Félix, Henriette’in kıskançlık krizi yatıştırmak ve ona olan duygularını ifade etmek için şu sözleri seçmiştir:

“Sevgili meleğim, onun süründüğü toprakta sen zaferle kanat açmış uçuyorsun. O toprağın kadınıdır sense göklerin kızısın. O benim maddemi elde etti, sense ruhumu avuçlarında tutuyorsun. Nitekim bütün bunları oda biliyor, çok acı çekiyor. Senin yerinde olmak için her şeyini verir. Ruh, düşünce, anılar, gençlik ve ihtiyarlık temiz ve sonsuz aşk senin Henriette. Ona sadece unutulmak ve unutmak kalıyor.”

Ancak, Henriette Lady Dudley’i görmek için ısrar eder ve Félix onu buldukları yere götürür. Henriette’in ağzından şu cümleler dökülür:

“Ömrümde bundan daha güzel bir kadın görmedim teninin güzelliği zambakları gölgede bırakıyor gözleri olgun elmalar gibi parlak. Ne güzel ata biniyor. Hadi gidin ardından. Ne güçlü kadın. Atının önüne çıkan engelleri erkek gibi aşıyor. Sevgilisini esaretten kurtarabilir. Zindancılarlalar cellatlarla vuruşabilir. Oysa bazı ruhlarda tüm kalbiyle sevmekten başka bir şey yapamazlar.”

Henriette’in yukarıdaki sözlerinde gizli bir pişmanlık vardır. Cesaret edemediği ve korktuğu için yaşayamadığı, asla yaşayamayacağı tutkulu aşkı için acı çekmektedir. Henriette her ne kadar Félix’i Arabelle’in peşinden gitmesi için ısrar edip yönlendirse de yüreği burkulmuş derin bir çelişki içine düşmüştür. Henriette’in aşağıdaki sözleri bu tezatlığı gözler önüne sermektedir.

“Lady Arabel’e sadık kalın. Ya Madeleine kimin olacak. Bana anneciğim Félix e karşı sert davranıyorsunuz söylerini duysaydınız. *Tanrıya itaat ediyorum dostum. İnsanın hayatı kendi elinde değil.* Örneğin, Mösyö de Mortsoft çektiklerine layık olmak için ne yapmıştır ki. Bu, dünyanın ötesinde daha güçlü bir dünya bulunduğunu göstermez mi? Kısacık hayatlarında doğru yoldan yürümüş olmaktan yakınanların vay haline. *Bizlere mutluluk isteğini tanı vermişse, dünyada acıdan başka bir şey bulmamış olanların günahsız ruhlarını koruması gerekmez miydi? Öyleyse ya tanrı yoktur ya da hayatımız acı bir şakadan ibarettir. Artık erdemine ne olduğunu bilmiyorum erdemli olup olmadığını da bilmiyorum. Eğer ben hayatım süresince yanıldımsa o kadının hakkı var*” (de Balzac, 2022: 121-129).

John Locke’un eylem özgürlüğü ve irade özgürlüğü hakkındaki görüşleri, eylem felsefesinde ve ahlaki psikolojide etkili bir rol oynamıştır. Locke’a göre, insanın özgür olup olmadığı sorusu, insanın eylemleri ve tahammül konusunda özgür olup olmadığı sorusudur. Locke bize, bir eylemi/hosgörüyü gönüllü kılan şeyin, onun bir iradenin sonucu olması olduğunu ve bir eylemi/hosgörüyü irade dışı yapan şeyin ise irade olmaksızın yapılması olduğunu söylemektedir. Locke için bir şeyi seçme ve isteme özgürlüğün tam bir iradeyle gerçekleşebilmesi için müdahaleden bağımsız olması gerekir (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2020).

Nitekim pişmanlık ve ıstırap içindeki Henriette’i Tours’da bırakıp Paris’e dönen Félix, Henriette’in ölümünden kısa bir süre öncesi geri dönecektir. Henriette, ölmeden önce Félix’e olan aşkını itiraf eder. Kocasından kendisini bağışlamasını ister ve Félix’e ölümünden sonra okuması için bir mektup verir. Mektupta, Tours’da Angoulême Dükü’ne verilen baloya katılması ile hayatının değiştiğini, Félix’in ani *bir şekilde omuzlarını öpmesinin etkisinden bir türlü kurtulamadığını, günah işlemek yoldan çıkmamak, iyi bir anne ve eş olmak için çok zorlandığını, toplumsal kuralların dışına çıkmadığı ve kendisi de Paris’e*

annesinin yanına gelme ve onunla olabilmek cesaretini göstermediği için pişmanlığını anlatmaktadır (de Balzac, 2022: 156-157)

Hıçkırık kitabının konusunu Kenan ve Nalan'ın imkânsız aşkları oluşturmaktadır. Yedi yaşında annesini kaybeden Kenan'ın bu acı kaybindan çok az bir süre sonra öz babası sandığı Susamzade Safi Bey, Kenan'ı hiç sevmeyen bir kadınla evlenir ve Kenan için hıçkırık dolu bir hayat başlar. Üvey anne Kenan'ı tavan arasında bir odaya gönderir, tesadüfen annesinin ve öz babasının fotoğrafını bulan ve gerçekte yüzleşen Kenan evden kovulur. Öğretmeninin yardımlarıyla Kenan'ı Muhip Azmi Bey evlatlık edinir. Muhip Azmi Bey'in Kenan gibi öksüz kalmış kızı Nalan, Kenan'ı çok iyi karşılar, kısa sürede kaynaşır ve birlikte büyürler. Kenan yalnızlığını, annesinin yokluğunu Nalan ile kurduğu sıcak sevgi dolu münasebette bulur. Nalan'ın kendisini bir deniz subayı olması için teşvik etmesi ile Kenan, Nalan'ın bu arzusunu tüm gücüyle çalışarak gerçekleştirmiştir. Nalan hassas bünyeli ancak çok neşeli bir genç kızdır. Sık sık hastalığından eve İlhami isimli yakışıklı bir doktor gelmektedir. İlhami diğer hastalarından çok daha fazla ihtimamla Nalan ile ilgilenmektedir. Bahçede Doktor İlhami'nin Nalan'ın elini öptüğünü ve aşkını açıkladığı sahneyi üzüntüyle karşılayan Kenan'a Nalan yoksa bana sevdalı mısın diye sorduğunda, sessiz kalır bunun üzerine Nalan sakın sakın böyle bir şey olmasın diyerek onu uzaklaştırır. Kısa süre sonra evlenen Nalan uzun bir süre baba evini ziyaret etmez. Kenan Nalan'ı görmek için evine gittiğinde çocuk beklediği müjdesiyle karşılaşır. Nalan'ın kızının ismini Handan koyan Kenan, Nalan'ın ağlattığını Handan güldürür demektedir. Nalan'ı bir türlü unutamayan Kenan, mezun olana kadar Nalan'ı kurmuş olduğu dünyasına bir gölge düşürmemek için hiç eve gelmemiştir (Nadir, 2018).

Mecburi hizmet için İstanbul dışında olan İlhami'yi evde beklemekten sıkılan Nalan tekrar baba evine döner. Bir davette Kenan ile uzun süre dans etmekte ısrar eden Nalan, terler, üşütür hastalanır, ateşlenir ve kan tükürmeye başlar. Başucunda günlerce bekleyen Kenan'ı Nalan, bu aşktan vazgeç seni böyle görmeye dayanamıyorum diyerek tekrar gönderir. Uzaklara sefere giden Kenan ise Nalan'la mektuplaşmaya başlar önceleri kardeşlik duygusuyla yazılan mektuplara bir gün sarhoş haldeki Kenan gerçek duygularını tüm açıklığıyla yazar ve bu mektup İlhami'nin eline geçer. İlhami karısına inanmaz, Nalan'ın babasını Muhip Azmi Bey'i bile çiğneyerek onu kızından ayırır ve ölüm döşeginde bile göstermez. İftiraya uğrayan, cezalandırılan Nalan çok kötü hastalanır. Kenan haberi alıp geldiğinde artık çok geçtir. Konağın hizmetini gören Muhip Azmi Bey'in evlatlığı, Nalan ve Kenan arasındaki aşka şahit olan Vesime, Kenan'a Nalan'ın kendisine yazdığı yedi sayfalık mektubu ve kızı Handan'a 18 yaşında verilmek üzere yazdığı ikinci mektubu teslim eder. Nalan'ın hiçbir zaman itiraf etmediği aşkını ve İlhami'nin Kenan'ın mektubu üzerine nasıl delirdiğini ve

kızından kendisini nasıl ayırdığını anlatan mektup, Kenan'ı derinden etkiler. Bir süre sonra İlhami ve Kenan karşılaşır. İlhami'ye Nalan'a olan aşkını inkâr etmeyen Kenan ise aşkına karşılık bulamadığını Nalan'ın çok iffetli bir kadın olduğunu hiçbir zaman eşini aldatmadığını söyler. İlhami Nalan'ın mektubunu okuduktan sonra Kenan'a inanır (Nadir, 2018). Nalan'ın ölümünden kısa bir süre önce kaleme aldığı ve kızı Handan'a 18 yaşında verilmesi için yazdığı mektuptaki aşağıdaki sözler, acı bir itiraf gibidir:

“Ben çok talihsiz bir kadını, Yavrum. *Gönülümün arzularından ziyade bağlı olduğum hüküm ve nizamların çerçevesinde yaşadım*” Saadet ve refah içinde kan ağladım, kan tükürdüm. *Fakat Handan sen bana benzeme, Handan. Ellere değil gönlüne tabi ol. İyi düşün, istediğin sevdiğin adama var. Bu sözler annenin bağrından kopmuş candan nasihatlerdir. Seni daha birçok zaman bağrıma basmak isterdim, öksürüklerden ciğerlerim parçalanıyor. Seni son bir defa görmek isterdim. Sevdiğin tamamıyla sevdiğin istediğin adama elini uzat bu adam uzun boylu güzel bir deniz subayı olursa, ruhum sükûna erecektir*” (Nadir, 2018: 197).

Seçme Özgürlüğü ve Kadın Olmak

Lady Dudley kendisi görmek için kırlara gelen Henriette ile tanışmaz ve kibirli bir hareketle atının terkinde, orayı terk eder. Henriette ise Félix'e Arabelle'in peşinden gitmesini söyler. Arabelle, Félix'e bu karşılaşma sonrası şunları söylemiştir:

“Henriette, dayanıklı bir kadın doğrusu. Eğer bana ihanet edersen, seni gördükten sonra başkasına bırakmak benim yapabileceğim bir şey değildir. Benim yanımda sevdiğim tüm şeyleri bulacaksın. Ben senin cariyenim. Ben kendi payıma ahlak dersi sevmiyorum. Seni sevmekten çok kendini seviyor demek. Ne kadar mağrur olursa olsun, sizden bize hançer bizden size aşk. İnsan kendini ya verir ya vermez. Kendine vermek yerine ahlak dersi vermek iki kat acı çektirir. Tanrı sana tapmamı istemeseydi seni yaratmazdı. Bu kadın tanrıya yaklaşmak için mi senden uzaklaşıyor. Ona kin duyduğunu sanıyorsun. Seni kendime değil sana borçlu olmak istiyorum dön ona eğer geri dönebilirsen birlikte oluruz” (De Balzac, 2022: 133-134).

Diğer yandan “Erdem kendini çocukları ve kocası uğruna feda etmek değil midir?” demiş olan Henriette büyük bir pişmanlık içindedir ve şunları söyler:

“İngiltere’de ne hiçbir zaman ne daima derler. Demek aşk için çocuklarını görmeyen kadınlarda varmış. Ben fedakârlığın her türlüünü bilirdim ama çocuklar. Hatta çocuklardan daha fazla şeyler feda edebilen kadınlarda vardır. Öyleyse bu kadını çok sevin, Félix. O benim bahtiyar kardeşim olacaktır. Eğer hiçbir zaman burada bulamayacağınız bir şeyi benden hiçbir zaman veremeyeceğim şeyi size verdiyse onu affedeceğim” (de Balzac, 2022: 143).

Diğer yandan Mösyö de Mortsauf ise Henriette’i suçlamaktadır: “Çocuklar mutlulukları uğruna kocaların

ihmal edildikleri yaratıklardır. En erdemli kadın bile kocasını ihanet etmek ihtiyacını giderebilir. Kocasını çocukları ile aldatır,” demektedir (De Balzac, 2022: 89).

Özgür bir şekilde karar alabilen lady Dudley, o dönemin İngiltere’sinde zengin bir kadındır ve cemiyette önemli bir yere ve üne sahiptir. Toplum kurallarını hiçe sayan Arabelle, içgüdüleri ile hareket eden bir kadındır ve duygusal değildir. Arabelle Félix’i seçmiştir, Henriette ise seçilmiştir. Arabelle zengindir Henriette ise ailesinden gelen köşke rağmen ailesinin yaşadığı hazin olayların izlerini taşımaktadır. Arabelle, kadın erkeğin cariyesidir onun için yaratılmıştır. Sen olmazsan kendimi öldürürüm demiştir. Félix Henriette’in ölümünden hemen sonra onun evine gitmiş ancak Arabelle, Félix’i affetmemiş ve tekrar birlikte olmak istememiştir. Nitekim özgürce seçim yapabilen ve kendi kaderini belirleyen Arabelle (lady Dudley) olmuştur. Zira Arabelle, içgüdüsel aşkı Henriette ise soylulara ait yüce aşkı temsil etmektedir. Nalan ve Kenan’ın aşk hikâyesi de benzerdir. Birbirine aşırı düşkünlükleri ve Nalan’ın Kenan tarafından pek aşırı sevilen kız kardeş rolü Nalan’ın İlhami ile yakınlaşmasından rahatsızlık duyan ve gerçek duygularını açıklayan Kenan’a karşı hisleri olan Nalan’ın Kenan’ı bu aşktan hem vazgeçirmek hem de kendi aşkından bir türlü vazgeçememek arasındaki gidip gelmeleri vardır. İstirap içinde kıvranan Nalan’ın çilesi, İlhami’nin zorunlu vazife ile gittiği şark görevinde yalnız kalmamak için kızı ile geldiği baba evinde daha da artar. Zira Kenan’la daha da yakınlaşırlar. Kenan’ın arzularına karşılık veremeyen Nalan, Kenan’a bu duygularının karşılıksız olduğunu zamanla geçeceğini söyleyip durur. Yine böyle bir gün “bu aşk geçmedi mi Kenan?” demiştir. Kenan geçmedi geçmeyecek der. Bunun üzerine Nalan neden İlhami ile evlenmeden önce duygularını dile getirmediğini sorar. Bilsayedim durum farklı olabilirdi, der. Kenan nasıl anlamazsın sana olan düşkünlüğümü herkes biliyordu, evlenmeni istemedim, der. Nalan bu pek aşırı düşkünlüğü gelip geçici sandığını, emin olamadığını, artık çok geç olduğunu durumu kabul etmesini söyler. Ancak kendini içkiye ve gecelere veren Kenan’ı uyumadan bekler ve onun başka kadınlarla olma ihtimaline tıpkı Henriette gibi tahammül edemez. Nalan Henriette gibi iffetli bir kadındır. Çocuğunu çok sever, toplumsal rollerini yerine getirmek için ihtimam gösterir. Zira Kenan’la gerçek kardeş olmadıklarını bile İlhami’ye söylememiştir. İlhami hazin bir şekilde durumu öğrendiğinde durum daha da ağırlaşır. Nalan da tıpkı Henriette gibi seçilmiş ve kendi seçimini yapamamış kendi kaderini belirleyememiş, toplumsal nizam ve kurallara uygun şekilde yaşamış, pişmanlık içinde ölmüştür (Nadir, 2018).

Jordan (2005)’e göre ABD’de uygulanmakta olan kolektif karşıtı birey üzerine yapılandırılan liberal sosyal politika anlayışı 2004 genel seçimlerinde büyük bir hezimete uğramıştır. Zira kişi başına milli gelirdeki etkileyici büyümeye rağmen vatandaşların öznel refah duygusu artmıyorsa, bireysel tercihlere dayalı sosyal

düzen bir şekilde kusurludur. Örneğin, Birleşik Krallık’ta otuzlu yaşlarının başlarında ilk kez evlenen 1970 doğumlu ve 1958 doğumlu erkek ve kadınlar arasında yapılan ve aynı sorular sorulan bir ankette 1970 doğumlu olanların eşlerinden memnuniyetsizlik oranları, 1958 doğumlu olanlarda yüzde 3 ve 2 iken yüzde 22 ve 24’e şeklinde çıktığı gözlemlenmiştir. Nitekim bireysel tercihlere dayalı seçimler artıkça, gelenekler ve ailenin eski düzeni sorgulanmakta ve memnuniyetsizler artmaktadır (Jordan, 2005).

Hıçkırık ve Vadideki Zambak Romanlarının Karşılaştırması

Vadideki Zambak eseri mektuplardan oluşan klasik bir romandır. Bir asırdan biraz daha uzun bir süre boyunca, mektup formu çeşitli şekillerde geliştirilir, zenginleştirilir ve mükemmelleştirilir, sonunda özel gündüğe çözülür, yok olur. Nadir’in Hıçkırık Romanı ise, Balzac’dan yaklaşık yüz yıl sonra Binbaşı Kenan’ın özel gündüğü ile başlar. Zira Balzac’ın Vadideki Zambak isimli eseri 1835’te yayımlanmış Nadir’in Hıçkırık isimli eseri ise 1937’de Tan gazetesinde tefrika olarak yayımlanmaya başlamıştır (Nadir, 2018; Przybos, 1986: 62).

Vadideki Zambak ve Hıçkırık eserleri içerik analizi yapılarak karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Âşık olunan her iki kadında yaşça âşık oldukları erkeklerden büyüktür.

Her iki kadında erdemli, iffetli, sevgi dolu, analık duygusunu daha önde tutan kendi duygularını bastıran karakterlerdir.

Her iki aşk da imkânsızdır. Zira Nalan ile Kenan üvey de olsa toplumda kardeş olarak nitelenen birbirlerini kardeşçe sevmeleri istenen karakterlerken, Vadideki Zambak da Henriette evli ve çocuklu bir kadındır cemiyette önemli bir yere sahiptir Félix ise ondan yaşça küçük sevgisiz büyümüş, bekar bir asilzadedir. Nitekim her iki aşk hikâyesinde de bu aşk münasebetini hoş karşılamayacak bir toplumsal baskı söz konusudur.

Her iki romanda da kadın karakter ıstıraptan erken ölür

Her iki romanda da sevdiği adama kavuşamayan her iki kadında kızlarına kavuşamadıkları aşklarına bir şans vermeleri konusunda nasihat etmiş, yönlendirmiştir.

Her iki romanda da hem erkek hem de kadın karakterler ailesinden çeşitli sebeplerle ayrı yaşamış ve kendisini yalnız hissetmiştir ve âşık oldukları kadınları hem anneleri, hem ablaları hem de sevgilileri yerine koymuştur.

Her iki kadın da melek kadar iyi ve anlayışlıdır. Nalan Kenan'ın bir deniz subayı olması için desteklerken, Henriette, Félix'in Paris'te Kral'ın yanında yükselmesi için bilgi ve tecrübeleri ile rehberlik eder. Her iki kadında kendilerinden geçercesine sevmektedir.

Her iki kadında âşık oldukları adama (Henriette Félix'e, Nalan Kenan'a) ölümünden sonra verilmek üzere hastayken tüm duygularını itiraf eden bir mektup yazmıştır. Her iki mektupta bu iki bedbaht kadının sevdikleri adamın aşkına karşılık veremediği için büyük pişmanlığı vardır (De Balzac, 2022; Nadir, 2018).

Diğer yandan iki roman arasındaki en belirgin fark, Félix'in iki kadın arasında kalması iken, Hıçkırık romanı kahramanı Kenan'ın Nalan'a hep bağlı kalmasıdır. Başka bir fark ise Nalan'ın kızı Handan'ın annesinin tavsiyesine uyararak kendi iradesi ile Kenan'ı eş seçmesi iken Henriette'in kızı Madeleine'nin annesini ıstıraptan öldüren Félix'ten nefret etmesi ve onu bir daha görmek istememesidir. Nitekim ufak tefek farklılıklara rağmen, iki roman arasındaki büyük benzerlik dikkatlerden kaçmamaktadır. Hıçkırık romanında Vadideki Zambak romanına bir öykünme olduğu açıktır.

Sonuç

Honoré de Balzac'ın Vadideki Zambak ve Kerime Nadir Azrak'ın Hıçkırık isimli eserlerinin içerik analizi ve söylem analizi yapılarak karşılaştırıldığı çalışmada, ilaveten Balzac ve Nadir'in hayatı, yaklaşımları, yaşadıkları çevre, katkıda buldukları akımlarda incelenmiştir. Bununla birlikte Nadir'in Hıçkırık eserinde Balzac'ın Vadideki Zambak isimli eserine bir öykünme olup olmadığı da sorgulanmıştır. Her iki kitapta da imkânsız aşk hikâyesi mevcuttur. Bahsedilen aşk, her iki kadının yaşadığı toplum tarafından hoş karşılanmayan, eleştirilen ve istenmeyen bir durumdur. Aynı zamanda her iki kadında (Henriette ve Nalan) özünde iffetli bir kadın ve fedakâr bir anne olmak için yetiştirilmiş, genç yaşta evlenmiştir. Günümüzde kadınların işgücüne yoğun katılımı (özellikle 1990'lı yıllarda kadınların küresel istihdam içindeki payı geçmişe oranla büyük artış göstermiştir) ile aynı zamanda bağımsız hareket etme isteği evlenme yaşını büyütmüş ve evlenme oranını azaltmıştır.

Nitekim kendi kararları ve arzuları doğrultusunda hareket edemeyen Nalan ve Henriette, yaptıkları fedakârlık ve erdemli davranıştan dolayı ödüllendirmek bir kenara acı çektirilmişlerdir. Henriette'in Félix'e aşkını üstü kapalı itiraf ederken bile söylediği sözler, kendi mutluluğum için bu deli ihtiyarı terk edemem. İki çocuğum bu deli adımın yönetimi altında en fazla üç ay yaşayabilir, şeklindedir. Ancak Mösyö de Mortsauft tarafından sürekli incitilen bu yüce ruhlu kadın, Félix'e Paris'e giderken her ne kadar kadınlardan üstü kapalı uzak durmasını söylese de, çok genç, yakışıklı ve aristokrat genci, zengin, zeki ve güzel İngiliz lady Dudley gözüne kestirince durum değişmiştir. Henriette bunu

öğrendiğinde ıstırapı Félix'in aşkına karşılık veremediği için katlanırken giderek artar ve hastalanır. Acı sonsuzdur ama mutluluğun sınırları vardır diyen bilge kadın gider yerine kıskanç ve çelişkili duygular içinde yanan bir kadın gelir. Lady Dudley'in cesaretine, at sürüşüne, tavrına ve zarafetine hayran kalan Henriette, eğer çocuklarım olmasaydı kendimi hayatın akışına bırakırdım der.

Henriette Félix'i, bir dost, anne ve sevgili gibi kendinden geçercesine sevmiştir. Ancak Félix, Henriette'in ölümünden kendini sorumlu tutmamıştır. Çok büyük bir üzüntü ve kedere düşmüş teselliği Henriette'in kızı Madeleine de aramış reddedilince ayakları onu Arabelle'in evine götürmüştür. Arabelle tarafından da reddedilen 29 yaşındaki Félix, kendini işlerine ve siyasete vermiş daha da zengin olmuştur. Nitekim güzel ve zeki kadınlardan uzak durmak gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Benzer şekilde, aşkın ıstırapından ince hastalığı yakalanan Nalan, ölüm döşeğinde her şeyi itiraf ederken, yaşamış olduğu bedbaht hayata isyan etmiştir. Bir kere bile benim olmayacak mısın Nalan diyen Kenan'a haksızlık ettiğini düşünmüş kızına Kenan'ı isterse, arzu ederse evlenirse pek memnun olacağını mektubunda yazmıştır. Nitekim her iki kadında yaşadığı toplumun gelenekleri ve nizamına uygun şekilde kararlar almış, annelik rollerini ön planda tutmuş, aşkla sevmedikleri, istemedikleri halde çocuğunun /çocuklarının babası olan eşlerini yaşadıkları sürece aldatmamış, eş olarak görevlerini yerine getirmeye özen göstermiştir. Henriette ve Nalan, eşlerinin onurunu korumuş, erdemli bir davranış sergilemiştir.

Sosyal politika, liberaller ve muhafazakârlar açısından farklı anlamlar teşkil eder. Bireysel özgürlüklerin öne geçtiği liberal felsefede, kendi seçimini yapma kendi kararını verme ve kendi kaderini belirleyebilme ön plandadır. Bu bağlamda sosyal politikanın kendi kaderini tayin edebilme imkânları açısından bireyi güçlendirme yönüne vurgu yapılır. Muhafazakârlar ise geleneksel aile yapısının korunması etrafında sosyal politikayı desteklerler. Örneğin Yeni Zelanda'da bekâr annelerin sosyal destek programları ile güçlendirilmesi varken, Fransa'da aileyi destekleyen sosyal yardımlar vardır. Korporatizmde sosyal uyum ve ortak çıkarlar bağlamında toplumun bütünleştirilmesi vardır. Korporatizm, bireysel çıkarlara karşıdır ve gelenek-göreneklere uyumlu bir sosyal dokuyu savunur. Korporatizm, Marksizm yâda sosyalizmden farklıdır. Almanya, Avusturya ve İtalya'da uygulanan Korporatist sosyal devlet modeli Fransa'da da geçerlidir. Bu model geleneksel aile yapısının korunması ve sürdürülebilmesi için devletin kamuya müdahalesini içermektedir. Benzer şekilde Cumhuriyet'in kuruluşu ile oluşturulan ekonomik ve sosyal politikalarda Korporatist anlayıştan izler bulunmaktadır. Henriette'in lady Dudley'i öğrendikten sonra Félix'e, atınızda sevgiliniz de İngiliz, ne kadar zevklisiniz, demektedir. Lady Dudley ile karşılaşmaları sonrası

Henriette'in Arabel için sevgilisini esaretten kurtarabilecek kadar güçlü ve cesur bir kadın olduğunu ve kendisini sadece tüm kalbiyle sevebilecek biri olduğunu söylemesi bundandır. Gerek Henriette'i gerekse Nalan'ı kendi kaderini belirleyebilmekten alıkoyan Henriette için günah olgusu baskın olmakla birlikte toplumsal kurallar, gelenekler ve kabul gören ahlaki anlayış, bu iki kadının kararında ve iffetlerini korumalarında etkili olmuştur.

Kaynaklar

- Asiltürk, B. (2017). Kerime Nadir'in Romanlarında Aşk: O Amansız Hastalık. *Türk Dili*, 67 (782), 132-138.
- Brix, M. (2000). Balzac: Amour Et Jeux De Masques. *Francofonia*, 39, 59-71. <http://www.jstor.org/stable/43016118>
- Comfort, K. A. (1998). Floral Emblems of Health in Balzac's Le lys dans la vallée. *Dalhousie French Studies*, 44, 31-38. <http://www.jstor.org/stable/40836458>
- Dargan, E.P.(1918). Studies in Balzac. II. Critical Analysis of Realism. *Modern Philology*, 16(7), 351-370
- De Balzac, H. (2022). Vadideki Zambak. (Tahsin Yücel, Çev.), 29. Baskı, İstanbul: Can Yayınları.
- Flaubert, G. (2015). Madam Bovary. İstanbul: Panama Yayıncılık.
- Hastings, W. S. (1916). An Unpublished Letter of Honoré De Balzac. *Modern Language Notes*, 31(4), 245-247. <https://doi.org/10.2307/2915742>
- Gest, J.M. (1911). The Law, and Lawyers of Honoré de Balzac. *University of Pennsylvania Law Review and American Law Register*, 60(2), 59-92
- Gue'ard, A.L.(1925). Honoré De Balzac: I. The Life of Balzac. *Southwest Review*, 10 (2), 46-55.
- Gui, T. (2022). Coping With Parental Pressure to Get Married: Perspectives From Chinese "Leftover Women." *Journal of Family Issues*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/0192513X211071053>
- Gümüş, G. (2019). Kerime Nadir'in Öyküleri Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Heathcote, O. N. (1979). Time and Félix De Vandenesse: Notes on the Opening of "Le Lys Dans La Vallée." *Nineteenth-Century French Studies*, 8(1/2), 47-52. <http://www.jstor.org/stable/23536051>
- Jamieson, Lee. "The Recurrent Theme of Love in Shakespeare's Plays." ThoughtCo, Feb. 16, 2021, [thoughtco.com/love-in-Shakespeare-2985056](https://www.thoughtco.com/love-in-Shakespeare-2985056).
- Jordan, B. (2005). Social Theory and Social Policy: Choice, Order and Human Well-being. *European Journal of Social Theory*, 8(2), 149-170. <https://doi.org/10.1177/1368431005051761>
- Inside Out (2015). Filmakinesi. Inside Out - Ters Yüz 2015 Filmi HD Full izle (filmakinesi1.com)
- Locke on Freedom. (2020). Stanford Encyclopedia of Philosophy. <https://plato.stanford.edu/entries/locke-freedom/>
- Luchte, J. (2009). The Body of Sublime Knowledge: The Aesthetic Phenomenology of Arthur Schopenhauer. *Heyj L*. 228-242.
- Maçka Palas'ın tarihi yazıldı. *Hürriyet* (11 Temmuz, 1999). <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/macka-palas-in-tarihi-yazildi-39090634>

- Mazaheri, H. J. (1998). La symbolique de l'Orient dans Le lys dans la vallée. *Dalhousie French Studies*, 43, 161-172. <http://www.jstor.org/stable/40837241>
- Michel, A. (2004). Balzac: la musique, la mort et la religion. *Revue d'Histoire Littéraire de La France*, 104(3), 527-534. <http://www.jstor.org/stable/40535188>
- Nadir, K. (1980). Zambaklar Açarken. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Nadir, K. (1981). *Romancının Dünyası*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- Nadir, K.(1984). *Aşk Hasreti*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Nadir, K.(2018). Hıçkırık. İstanbul: Doğan Kitapçılık. ISBN: 9786050948981
- Pinel, E.(2022). Honoré de Balzac, chef de file du réalisme. <https://www.lumni.fr/article/honore-de-balzac-chef-de-file-du-realisme>
- Przyboś, J. (1986). L'Épistolarité déchiffrée: Étude sur "Le Lys dans la vallée" de Balzac. *Modern Language Studies*, 16(2), 62-70. <https://doi.org/10.2307/3195073>
- Sağlık, Ş. (2017). Romancının Hikâyesi Yahut Kerime Nadir'in İtirafı. *Türk Dili*, Yıl: 67 Sayı: 782
- Sancar, S. (2012). Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti. İstanbul: İletişim Yayınları. ISBN: 9789750510977
- Saraçgil, A. (2005). *Bukalemun Erkek*. (Sevim Aktaş, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ters Yüz (30.11.2016). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=iXJHXqmJv70>
- Yıldız, AD (2017). Kerime Nadir Romanlarında "Ortak Yapı" ve Ortak Yapıda Yorumlanan "Aşk'tan Evlilik'e" Meselesi. *Türk Dili*, 67(782), 152-160.